

Kamila Staško-Mazur

Instytut Muzykologii, Uniwersytet Wrocławski

Sound of culture, culture of sound – mikrorezydencje artystyczno-badawcze Hai Art, Finlandia 2015

SoCCoS (*Sounds of Culture, Culture of Sounds*) to międzynarodowa sieć organizacji realizująca program rezydencji i badań uwzględniających tematykę muzyki eksperymentalnej, dźwięku i kultury. Zrzeszone w ramach programu SoCCoS instytucje, angażując artystów, teoretyków i pracowników kultury, stwarzają możliwość odbycia praktyki i realizacji projektów w odmiennych środowiskach; dąży się do odkrycia i ukazania różnic kulturowych, zróżnicowanych technik artystycznych i badawczych odnoszących się do dźwięku. Program współtworzą organizacje: HaiArt (Finlandia), Binaural/Nodar (Portugalia), DISK Berlin (Niemcy), A-I-R Laboratory (Polska) oraz Q-O2 (Belgia), do stowarzyszonych partnerów należą: Bambun (Włochy), MoKS (Holandia), Kumaria/Medea Electronique (Grecja) oraz De School van Gaasbeek (Belgia). Każda z wymienionych instytucji realizuje własne idee; w ramach wspólnego programu SoCCoS współpraca koncentruje się m.in. na problematyce różnic w środowiskach miejskich i wiejskich, pracy w ramach lokalnych społeczności, poszerzeniu artystycznej sieci współpracy.

Poza długodystansowymi działaniami, partnerzy oferują także realizacje krótkoterminowe. Do tego typu inicjatyw zaliczyć można zorganizowaną przez Antye Greie-Ripatti mikrorezydencję w ramach działającej na wyspie Hailuoto w Finlandii fundacji HaiArt. Projekt zaplanowany został dla dziesięciu osób reprezentujących różne dziedziny zainteresowań związanych z dźwiękiem¹: produkcję radiową, sceniczną, fieldrecording, performance, kompozycję, etnomuzykologię, badania audiosfery, dziennikarstwo muzyczne, lingwistykę. Tygodniowy plan pracy obejmował warsztaty dźwiękowe (także ruchowe, o charakterze relaksacyjno-zabawowym), wykłady i prezentacje, dyskusje, pracę indywidualną i grupową. Mimo bogatego programu zajęć istotnym założeniem

¹ W mikro-rezydencji udział wzięli: Federico Dottini, Paweł Dunajko, Marine Drouan, Andrew Jarvis, Kinga Kozłowska, Anne Lepère, Antoni Michnik, Kamila Staško-Mazur, Jacek Sotomski, Izabela Smelczyńska.

rezydencji było także stworzenie dogodnych warunków dla indywidualnych realizacji artystyczno-badawczych uczestników.

Prace koncentrowały się na zagadnieniach wpisanych w profil fundacji Hai Art, zakładającej promowanie nowych mediów, możliwości wykorzystania aplikacji i programów dźwiękowych do kreatywnej pracy z dźwiękiem i włączania w te działania lokalnej społeczności, a także uwzględnienie elementów środowiskowych wyspy. Fundacja, utworzona 2011 roku przez producentkę muzyczną i wokalistkę Antye Greie-Ripatti, popularyzuje sztukę dźwięku, dźwięku w przestrzeni publicznej i sposoby użytkowania nowych technologii w specyficznych warunkach miejsca odległego i wpisanego w naturę. Praca fundacji realizowana jest m.in. dzięki sprawnie funkcjonującemu laboratorium komputerowego (mediaLab). Przestrzeń niewielkiej pracowni – mini studia dźwiękowego, założonej przez Greie-Ripatti i ulokowanej w centrum wyspy, pośród lokali usługowo-gastronomicznych i nieopodal szkoły, pełni rolę otwartego dla wszystkich (w szczególności zaś dzieci) miejsca dogodnego dla własnych kreacji i zabawy. Jednym z planowanych punktów mikrorezydencji było wprowadzenie w metody i problemy działalności mediaLab (wykorzystywanego sprzętu, oprogramowania, aplikacji, metod pracy), poznanie praktyki funkcjonowania tej przestrzeni i potrzeb jej mieszkańców. Warsztaty dotyczące aspektów teoretycznych, systematyki i możliwości wykorzystania aplikacji prowadziła Antye Greie-Ripatti. Działania artystyczne zogniskowane wokół placówki HaiArt oraz inne aktywności angażujące mieszkańców wyspy przestawiła Tiina Lapola.



Zdj. 1. Organum, Hailuoto, Finlandia (fot. K. Staško-Mazur)



Zdj. 2. Organum, Hailuoto, Finlandia
(fot. K. Staśko-Mazur)

Ważnym elementem programu rezydencji były działania dźwiękowe na zewnątrz mediaLab. Jednym z osiągnięć kuratorki jest realizacja na terenie wyspy wyjątkowej rzeźby dźwiękowej o nazwie Organum. Betonowa rzeźba autorstwa Lukasa Kühnego umiejscowiona została w naturalnej przestrzeni na uboczu wyspy. Łączy charakter landartu, miejsca medytacji, indywidualnych eksploracji i publicznych występów. Organum zajmuje powierzchnię 25 metrów kwadratowych, składa się z trzech połączonych kopuł różnej wielkości działających jak naturalne amplifikatory dla wytwarzanych wewnątrz dźwięków.

Koncepcja tego typu obiektu stanowi rozwinięcie poprzedzających ją wersji stworzonych na terenie Estonii (Tallin) i Islandii (Tvisöngur). Dla uczestników mikrorezydencji miejsce to stało się przestrzenią badań, kreacji artystycznych i inspiracji. Wykład inżyniera dźwięku Henriego Penttinena oraz akustyczki Anni Haataja (współpracowników AKUKON) poprzedziły pomiary akustyczne i badanie właściwości brzmieniowych rzeźby. Potencjał akustyczno-muzyczny

Organum prowokował rozmaite formy prezentacji i działań w jej przestrzeni z wykorzystaniem głosu, samplera, komputera, instrumentów elektronicznych i akustycznych, obiektów znalezionych.

Inną aktywnością dźwiękową w przestrzeni wyspy jest użytkowanie na jej obszarze *sonic bikes* autorstwa Kaffe Matthews. Rowery, które podczas jazdy emitują odpowiadające przemierzaniem terenowi kompozycje stworzone na bazie nagranych w okolicy dźwięków (m.in. przetworzonych dźwięków turbin radaru i masztu latarni morskiej)², udostępniane są publicznie na malowniczym krańcu wyspy – nad zatoką Marjaniemi. Uczestnicy mikro-rezydencji mogli poznać projekt ich budowy, sposób funkcjonowania i praktykę użytkowania.



Zdj. 3. Antye Greie-Ripatti prezentująca *sonic bikes*
(fot. K. Staško-Mazur)

² Szczegółowe informacje na temat projektu dostępne są na stronie: dostęp *online*: <http://haiart.net/read.php?id=7909796> [dostęp: 16.12.2015].

W ramach programu odbyły się także krótkie warsztaty ruchowe prowadzone przez Tiinę Sainilę. Podobnie jak pozostałe aktywności, wspólne sesje dźwiękowe, nierzadko prowadzone w terenie (z uwzględnieniem fascynacji grzybiarskich Johna Cage'a), łączyły namysł nad dźwiękiem i krajobrazem z możliwościami działań dźwiękowych w przestrzeni. Skupiały się głównie na praktyce słuchania audiosfery wyspy, imitacji jej odgłosów i ich przekładzie na ruch, umiejętności współgrania bądź ingerencji w pejzaż dźwiękowy.

Walory brzmieniowo-krajobrazowe (np. możliwość obserwowania i nasłuchiwania zorzy) i aspekty kulturowe (m.in. odrębność języka) sprowokowały uczestników do własnych, zróżnicowanych realizacji przywołujących wymienione jakości i wykorzystujących powstałe podczas rezydencji nagrania audio, video czy field recordingowe³. Dość nieoczekiwanym rezultatem wspólnego życia dziesięciu uczestników mikrorezydencji było także stworzenie kompozycji na dom, w którym mieszkali. Przestrzeń drewnianej rezydencji wraz z infrastrukturą (przewody kominowe, wentylacyjne, sauna) posłużyła jako instrument i miejsce performance'u, łącząc – w sposób symboliczny – różne aspekty dźwięku i strategię twórcze.

³ Szersze informacje na temat realizacji znajdują się na blogu Fundacji.